

Motion till riksdagen
2007/08: MJ269

av **Helena Leander m.fl. (mp)**

Animalieproduktionens miljöpåverkan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur animalieproduktionens miljökostnader kan beskattas.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa EU:s animaliesubventioner.

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 1 hänvisat till SkU.

Motivering

Alltför länge har våra matvanors miljöpåverkan varit ett sorgligt förbiset kapitel, men sedan FN:s livsmedels- och jordbruksorgan FAO i rapporten *Livestock's Long Shadow: environmental issues and options*¹ slog fast att den globala animalieproduktionen står för en större andel av klimatpåverkan än hela transportsektorn går det inte att blunda längre. Totalt står produktionen av animaliska livsmedel för 18 procent av utsläppen av växthusgaser, särskilt metan som uppstår vid idisslande djurs matsmältning och lustgas som bildas i gödselstackar. Även avskogning för bete och foderodling bidrar mycket till klimatpåverkan. FAO slår i sin rapport också fast att animalieproduktionen – bete och foderodling – upptar 70 procent av jordbruksmarken i världen och står för 8 procent av människans vattenanvändning. Animalieindustrin räknas också som en av de största bidragande orsakerna till en lång rad miljöproblem. Enligt rapporten förmodas t ex animaliesektorn vara den sektor som orsakar mest vattenföroreningar, vilket i sin tur bidrar till bland annat övergödning, förstörelse av korallrev, mänskliga hälsoproblem etc.

Egentligen är det inga nyheter. Redan i tämligen grundläggande biologikurser får man lära sig att grovt räknat 90 procent av all energi går förlorad för varje steg uppåt i näringskedjan. Det innebär att det är betydligt resurssnålare att äta vegetabilier direkt än att först låta dem processas i ett djur och sen äta upp djuret. Hur mycket resurssnålare det är beror förstås på vilka djur och växter det är fråga om och hur dessa föds upp respektive odlas.

Annika Carlsson-Kanyama m fl har gjort en livscykelanalys av energiåtgången för olika matvaror² som möjliggör en jämförelse mellan animaliska och vegetabiliska proteinkällor. Till och med ett importerat alternativ som sojaböner kräver mindre energi (7,9 MJ/kg kokta böner) än svenskt kött, som kräver mellan 35 (kyckling) och 70 (biff) MJ/kg kokt kött. Den som i stället väljer svenska gula ärtor kan komma ned i 5 MJ/kg.

Att låta vegetabierna gå omvägen via ett djur innan de äts upp kräver också mer mark. För en ärlig jämförelse mellan markåtgången för olika kosttyper bör dock det faktum att djur i vissa områden betar på mark som inte går att odla tas med i beräkningen. Dagens animalieproduktion går dock alltmer från ”uppfödning” till just ”produktion”, i intensiva system där djuren föds upp på kraftfoder eller annat odlat foder, medan bete på obrukbara hagmarker för en tynande tillvaro åtminstone i vår del av världen. Det innebär också att det främsta motargumentet mot minskad konsumtion av animaliska livsmedel – värdet av att gamla hagmarker fortsätter att betas för att bevara livsmiljöerna för betesgynnade växter – klingar alltmer ihålligt. Bevarandet av biologisk mångfald må vara ett argument för ”naturbeteskött”, men knappast för grisar,

¹ Henning Steinfeld, Pierre Gerber, Tom Wassenaar, Vincent Castel, Mauricio Rosales, Cees de Haan: *Livestock's long shadow: environmental issues and options*, UN Food and Agriculture Organization, FAO, and the Livestock, Environment and Development (LEAD) initiative, 2006.

² Annika Carlsson-Kanyama, Marianne Pipping Ekström och Helena Shanahan, *Food and life cycle energy inputs: Consequences of diet and ways to increase efficiency*, *Ecological Economics* 44:2–3, s. 293–307, 2003.

Fel! Okänt namn på

kycklingar och alla de kor och andra djur som aldrig varit i närheten av några artrika hagmarker. Med tanke på allt kött som importeras är det också värt att tänka på att "naturbeteskött" i vissa delar av världen kan vara ett resultat av regnskogsskövling och andra aktiviteter som knappast gynnar den biologiska mångfalden – tvärtom.

Med reservation för den minoritet av djuren som bidrar till att upprätthålla den biologiska mångfalden finns det alltså starka miljöskäl för att animaliekonsumtionen bör minska. Tyvärr går utvecklingen idag åt rakt motsatt håll. Uppskattningsvis kommer den globala köttproduktionen enligt Livestock's Long Shadow att mer än fördubblas från 229 miljoner ton åren 1999/2001 till 465 miljoner ton till år 2050, medan den totala mjölkproduktionen kommer att stiga från 580 till 1 043 miljoner ton. Denna utveckling måste brytas!

Även fortsättningsvis väntas i-landsinvånaren konsumera mer än dubbelt så mycket kött och tre, fyra gånger så mycket mjölk som u-landsinvånaren. Det är alltså i första hand vi i den rika delen av världen som måste minska vår konsumtion. Den ökande medvetenheten om klimatförändringarna kan säkert bidra till att människor väljer att minska sin animaliekonsumtion, men frågan är om det räcker.

Styrmedel för att minska konsumtionen av miljöskadliga varor blir lätt kontroversiella. Trots att nivåer och utformning gärna debatteras flitigt är det dock allt färre som ifrågasätter att vi överhuvudtaget ska ha skatter på miljöskadliga varor. Miljöskatter kan onekligen vara ett verksamt och kostnadseffektivt styrmedel som låter förorenaren betala. Särskilt den som värnar om marknadens funktionssätt borde uppskatta miljöskatter som kompenserar för de marknadsmisslyckanden som uppstår när priset på en vara inte speglar de fulla samhällsekonomiska kostnaderna, som när varan ger upphov till miljöskador som någon annan får lida av.

Teoretiskt sett vore alltså det bästa sättet att direkt beskatta de miljöproblem som animalieproduktionen ger upphov till, exempelvis genom koldioxidskatter som verkligen speglar koldioxidens samhällskostnad, skatter på utsläpp av metan, lustgas, ammoniak, kännbara skatter på miljöfarliga bekämpningsmedel som används i foderproduktionen, skatter på näringsläckage från gödselhanteringen osv. I viss utsträckning förekommer detta redan, och kan behöva utvecklas och skärpas, men i andra fall är beskattning inte en lämplig lösning. Effektiv beskattning förutsätter antingen att man kan mäta och beskatta utsläppen direkt eller att det finns en relativt stark korrelation mellan utsläppen och den vara man beskattar. När det t ex gäller näringsläckage från gödselhanteringen är det knappast försvarbart att kontinuerligt mäta utsläppen från varenda gödselstack, och då utsläppen beror på så många faktorer är det svårt att hitta något lämpligt att koppla beskattningen till. I sådana lägen är inte skatter ett optimalt styrmedel.

En beskattning av boskapsuppfödningens miljöpåverkan måste också ta hänsyn till det faktum att vi lever i en globaliserad värld. Ett förslag som lyfts fram för att minska boskapsuppfödningens miljöpåverkan är att införa en särskild skatt på kraftfoder, som i Sverige och resten av Europa till tre fjärdedelar är importerat, för att stimulera en övergång mot mer lokalt odlat grovfoder och bete. En sådan skatt är definitivt värd att titta närmare på, men om

Fel! Okänt namn på

skatten blir alltför hög finns risken att svenskt kött fördyras på utländskt köttets bekostnad, med resultatet att konsumenterna väljer utländskt kött i stället.

Ett annat förslag, som saknar den mer direkta utsläppsbeskattningens teoretiska skönhet men å andra sidan är enklare och kan antas ge mindre problem med att produktionen bara flyttar utomlands, är att helt enkelt lägga en schablonskatt på animaliska livsmedel som ska täcka de genomsnittliga miljökonsekvenserna. Precis som andra punktskatter skulle den träffa såväl inhemska som importerade produkter. I vilken utsträckning skatten skulle differentieras utifrån olika djurslags olika miljöpåverkan behöver undersökas noggrannare – miljöskäl talar för differentiering, medan enkelhetsskäl och det faktum att samma djurslag kan ha olika miljöpåverkan beroende på hur och var de föds upp talar för mer enhetlighet. Även avgränsningsfrågor, lämplig nivå m m kan det behöva tittas närmare på. Frågan om en animalieskatt eller andra sätt att beskatta boskapsuppfödningens miljökonsekvenser bör därför utredas.

Oavsett om man är beredd att genom skatter försöka minska konsumtionen av animaliska livsmedel eller inte finns det all anledning att ifrågasätta de subventioner till animalieproduktion som idag verkar i rakt motsatt riktning. I EU:s budget för 2007 avsätts drygt 3,5 miljarder euro – ca 33 miljarder kronor – i direktstöd till animalieproduktion, interventioner i form av exportstöd, stöduppköp osv samt stöd för säljfrämjande åtgärder.

I ärlighetens namn finns det all anledning att ifrågasätta hela EU:s gemensamma jordbrukspolitik, men i väntan på en mer genomgripande reform eller ännu hellre avskaffande skulle stöden till animalieproduktionen kunna vara en bra ände att börja i. Värmandet om den biologiska mångfalden skulle kunna motivera stöd till hotade gamla lantraser och till djur som betar artrika betesmarker, men i övrigt är EU:s animaliesubventioner oförsvarliga. Sverige bör därför verka för att alla subventioner till animalieproduktion, med undantag av djurhållning med en sammantaget positiv miljöpåverkan, avskaffas.

Stockholm den 2 oktober 2007

Helena Leander (mp)

Tina Ehn (mp)

Karla López (mp)